

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ :	ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΣΕΙΡΑ:	
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΟΣ:	

Διδαγμένο κείμενο

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ «ΗΘΙΚΑ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΑ» Ενότητα 5η (B3, 1-2) / Ενότητα 6η (B6, 1-4)

Σημείον δέ δεῖ ποιεῖσθαι τῶν ἕξεων τήν ἐπιγενομένην ἡδονήν ἢ λύπην τοῖς ἔργοις· ὁ μὲν γάρ ἀπεχόμενος τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καί αὐτῶ τούτῳ χαίρων σῶφρων, ὁ δ' ἀχθόμενος ἀκόλαστος, καί ὁ μὲν ὑπομένων τά δεινά καί χαίρων ἢ μή λυπούμενος γε ἀνδρεῖος, ὁ δέ λυπούμενος δειλός. Περί ἡδονάς γάρ καί λύπας ἐστίν ἡ ἠθική ἀρετή· διά μὲν γάρ τήν ἡδονήν τά φαῦλα πράττομεν, διά δέ τήν λύπην τῶν καλῶν ἀπεχόμεθα. Διό δεῖ ἡχθαί πως εὐθύς ἐκ νέων, ὡς ὁ Πλάτων φησίν, ὥστε χαίρειν τε καί λυπεῖσθαι οἷς δεῖ· ἡ γάρ ὀρθή παιδεία αὕτη ἐστίν.

Δεῖ δέ μὴ μόνον οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἕξις, ἀλλὰ καί ποία τις. Ῥητέον οὖν ὅτι πᾶσα ἀρετή, οὐ ἂν ἡ ἀρετή, αὐτὸ τε εὖ ἔχον ἀποτελεῖ καί τὸ ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν, οἷον ἡ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετή τὸν τε ὀφθαλμὸν σπουδαῖον ποιεῖ καί τὸ ἔργον αὐτοῦ· τῇ γάρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀρετῇ εὖ ὁρῶμεν. Ὁμοίως ἡ τοῦ ἵππου ἀρετή ἵππον τε σπουδαῖον ποιεῖ καί ἀγαθὸν δραμεῖν καί ἐνεγκεῖν τὸν ἐπιβάτην καί μείναι τοὺς πολεμίους. Εἰ δὴ τοῦτ' ἐπὶ πάντων οὕτως ἔχει, καί ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἀρετή εἴη ἂν ἡ ἕξις ἀφ' ἧς ἀγαθὸς ἄνθρωπος γίνεται καί ἀφ' ἧς εὖ τὸ ἑαυτοῦ ἔργον ἀποδώσει. Πῶς δέ τοῦτ' ἔσται... ὧδ' ἔσται φανερόν, ἐὰν θεωρήσωμεν ποία τις ἐστίν ἡ φύσις αὐτῆς.

Παρατηρήσεις

A. Από το πρωτότυπο κείμενο να μεταφράσετε το χωρίο «Περὶ ἡδονᾶς... μείναι τούς πολεμίους».

Μονάδες 10

B.1.α. Με ποιο κριτήριο μπορεί να αποφανθεί κανείς, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, για την οριστική διαμόρφωση των «ἔξεων»;

B.1.β. Πώς αποδεικνύει ο φιλόσοφος την παραπάνω θέση;

Μονάδες 15

B.2.α. *αὐτό τε εὖ ἔχον ἀποτελεῖ καὶ τό ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδίδωσιν:*

Ποια είναι, σύμφωνα με το απόσπασμα, τα στοιχεία που προσδιορίζουν την ποιότητα των «ἔξεων» και χαρακτηρίζουν την αρετή κάθε πράγματος; Πού οδηγούν οι «ἔξεις» αντίθετης ποιότητας;

B.2.β. Να εξηγήσετε τη λειτουργικότητα της επανάληψης του επιρρήματος *εὖ* και του αντίστοιχου επιθέτου στην ενότητα.

Μονάδες 15

B.3.πᾶσα, εὖ, τούς πολεμίους, ἀρετή, φανερόν: Να γράψετε στον ίδιο τύπο τα αντώνυμα των παραπάνω λέξεων στα αρχαία ελληνικά (ένα για κάθε λέξη).

Μονάδες 10

B.4. Να γράψετε αναλυτικά τη συλλογιστική πορεία που ακολούθησε ο Αριστοτέλης για να καταλήξει στη διάκριση των αρετών σε διανοητικές και ηθικές.

Μονάδες 10

Αδίδακτο Κείμενο:

ἔστι δὲ πάντα μὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ὄνειδι φευκτέον, τοῦτο δὲ πάντων μάλιστ', ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. διὰ τί; ὅτι παντάπασι φύσεως κακίας σημειὸν ἔστιν ὁ φθόνος, καὶ οὐκ ἔχει πρόφασιν δι' ἣν ἂν τύχοι συγγνώμης ὁ τοῦτο πεπονθώς. εἶτα καὶ οὐδ' ἔστιν ὄνειδος ὅτου πορρώτερον ἔσθ' ἡμῶν ἢ πόλις ἢ τοῦ φθονερά δοκεῖν εἶναι, ἀπάντων ἀπέχουσα τῶν αἰσχροῶν. Τεκμήρια δ' ἡλίκα τούτου θεωρήσατε. πρῶτον μὲν μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι δημοσίᾳ [καὶ ταῖς ταφαῖς ταῖς δημοσίαις] ποιεῖτε λόγους ἐπιταφίους, ἐν οἷς κοσμεῖτε τὰ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα. καίτοι τοῦτ' ἔστι τοῦπιτήδευμα ζηλούντων ἀρετὴν, οὐ τοῖς ἐπὶ ταύτῃ τιμωμένοις φθονούντων.

(Δημοσοθένης, περί τῆς ἀτελείας προς Λεπτίνην , 140-141).

Παρατηρήσεις:

Γ1. Να μεταφραστεί το παραπάνω κείμενο στο νέα ελληνικά.

(Μονάδες 20)

Γ2α. Να γραφούν οι ζητούμενοι τύποι:

- σημειὸν: ονομαστική πληθυντικού
- πρόφασιν: δοτική ενικού
- τύχοι: απαρέμφατο ίδιου χρόνου και ίδιας φωνής
- θεωρήσατε: Προστακτική ίδιου χρόνου και ίδιας φωνής στο β' ενικό πρόσωπο
- πεπονθώς: Ευκτική Μέλλοντα στο γ' ενικό πρόσωπο
- ἀπέχουσα: Υποτακτική αορίστου β' ίδιας φωνής στο β' ενικό πρόσωπο
- πρῶτον: ο ίδιος τύπος στον συγκριτικό βαθμό
- οἷς: ο ίδιος τύπος στον άλλο αριθμό
- κοσμεῖτε: Υποτακτική ίδιου χρόνου στο γ' πληθυντικό πρόσωπο στη μέση φωνή.
- ἀγαθῶν: τα επιρρήματα στον υπερθετικό βαθμό

(Μονάδες 10)

Γ2β. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι τύποι:

- κακίας
- δί' ἧν
- τοῦτο
- ὅτου
- ἀπάντων
- ἀπέχουσα
- ἀνθρώπων
- δημοσία
- ἀνδρῶν
- ζηλούντων

(Μονάδες 5)

Γ3α. « Ἔστι δὲ πάντα μὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ὄνειδη φευκτέον».

Να αναλυθεῖ το ρηματικό επίθετο.

(Μονάδες 2)

Γ3β. «πρῶτον μὲν μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι δημοσία [καὶ ταῖς ταφαῖς ταῖς δημοσίαις] ποιεῖτε λόγους ἐπιταφίους».

Να μετατρέψετε την πρόταση στον πλάγιο λόγο με όλες τις δυνατές μορφές χρησιμοποιώντας ως εξάρτηση τη φράση

«Ὁ ῥήτωρ ἔγνω»

(Μονάδες 3)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Διδαγμένο κείμενο

Α. Διότι η ηθική αρετή σχετίζεται με την ευχαρίστηση και τη δυσαρέσκεια· γιατί για χάρη της ευχαρίστησης κάνουμε τιποτένια πράγματα, ενώ εξαιτίας της δυσαρέσκειας μένουμε

μακριά από τα ωραία πράγματα. Γι' αυτό πρέπει να έχουμε διαπαιδαγωγηθεί από την πιο μικρή ηλικία με τέτοιο τρόπο, όπως λέει ο Πλάτωνας, ώστε και να ευχαριστιόμαστε και να χαιρόμαστε και να δυσανασχετούμε με αυτά που πρέπει· γιατί αυτή είναι η σωστή παιδεία. Δεν πρέπει όμως να το πούμε μόνο έτσι, ότι δηλαδή (η αρετή) είναι συνήθεια, αλλά και τι είδους συνήθεια (είναι). Πρέπει λοιπόν να πούμε ότι κάθε αρετή, όποιου πράγματος είναι αρετή, και το ίδιο το πράγμα το κάνει να φτάσει στην τέλεια κατάστασή του και το βοηθάει να εκτελέσει με τον πιο σωστό τρόπο το έργο που είναι προορισμένο γι' αυτό, όπως για παράδειγμα, η αρετή του ματιού κάνει αξιόλογο και το μάτι και το έργο του· γιατί με την αρετή του ματιού βλέπουμε καλά. Με τον ίδιο τρόπο η αρετή του αλόγου κάνει και το άλογο αξιόλογο και ικανό να τρέξει και να κρατήσει τον αναβάτη και να μείνει να αντιμετωπίσει τους εχθρούς.

B.1.α. Σε προηγούμενη ενότητα ο Αριστοτέλης επισήμανε ότι ο άνθρωπος, συνηθίζοντας να προβαίνει σε ενέργειες με όμοια χαρακτηριστικά, παγιώνει μια συμπεριφορά και αποκτά «έξεις», μόνιμα δηλαδή στοιχεία του χαρακτήρα του, καλά ή κακά. Όσο ποιοτικές είναι οι πράξεις του, τόσο ποιοτικές θα είναι και οι «έξεις» που θα οδηγήσουν στην κατάκτηση της αρετής. Αν οι «έξεις» είναι σύμφωνες με τους κανόνες της ηθικής, τότε ο άνθρωπος γίνεται ενάρετος. Διαφορετικά, οδηγείται στην κακία. Όμως ο άνθρωπος, στην προσπάθειά του να γίνει κάτοχος της αρετής, έχει συνεχώς ανάγκη επιβεβαίωσης για την ορθότητα των ενεργειών του, για την ορθότητα, γενικά, της πορείας του. Στην 5η ενότητα των «Ἠθικῶν» ο Αριστοτέλης τονίζει ότι αυτό που θα βεβαιώσει τον άνθρωπο ότι βρίσκεται στο δρόμο που θα τον οδηγήσει στην αρετή είναι το εξής **αλάνθαστο αποδεικτικό**

στοιχείο (κριτήριο): η ευχαρίστηση ή η δυσαρέσκεια που συνοδεύει τις πράξεις του. Αν το άτομο με τις ενέργειές του νιώθει ευχαρίστηση, αυτό σημαίνει ότι οι ενέργειές του είναι σωστές. Αν, αντίθετα, οι ενέργειές του του προκαλούν δυσαρέσκεια και λύπη, αυτό σημαίνει ότι έχει πολύ δρόμο μπροστά του για την απόκτηση της αρετής. Χρειάζεται ωστόσο να διευκρινίσουμε προκαταρκτικά το περιεχόμενο με το οποίο χρησιμοποιεί ο Αριστοτέλης τις έννοιες της ηδονής και της λύπης. Μπορούμε να πούμε ότι ο φιλόσοφος διακρίνει την ηδονή σε «καλή» και «κακή» ή σε ανώτερη και κατώτερη αντίστοιχα. Η «καλή ή ανώτερη ηδονή» συνδέεται με την εγκράτεια και την αποχή του ανθρώπου από την «κακή ή κατώτερη ηδονή». Η λύπη μπορεί να προκύπτει από την αδυναμία ή την απροθυμία του ανθρώπου να αποφύγει την «κακή ή κατώτερη ηδονή» και να υποβάλει τον εαυτό του στη δοκιμασία της εγκράτειας.

B.1.β. Για να αποδείξει αυτή τη θέση, ο φιλόσοφος φέρνει δύο παραδείγματα: στο πρώτο ο άνθρωπος απέχει από κάτι, ενώ στο δεύτερο δοκιμάζει κάτι. Σύμφωνα με το πρώτο παράδειγμα, όταν ο άνθρωπος απέχει με δική του προαίρεση από τις σωματικές απολαύσεις (εδώ βέβαια ο φιλόσοφος εννοεί τις κακές, τις βλαπτικές ηδονές) κι αυτήν την αποχή τη συνοδεύει το ευχάριστο συναίσθημα της χαράς και της ικανοποίησης, αυτό σημαίνει ότι έχει διαμορφωθεί ένα μόνιμο στοιχείο του χαρακτήρα του κι ο άνθρωπος αυτός είναι σώφρων. Αντίθετα, αν κάποιος δυσανασχετεί για αυτήν την αποχή, αυτό σημαίνει ότι έχει διαμορφωθεί ένα άλλο μόνιμο χαρακτηριστικό του χαρακτήρα του κι ο άνθρωπος αυτός είναι ακόλαστος. Ο Αριστοτέλης φτάνει στο σημείο να υποστηρίξει ότι δεν είναι αρκετό να απέχει κάποιος από τις σωματικές ηδονές, για να δικαιούται το χαρακτηρισμό του σώφρονα ανθρώπου. Τον

χαρακτηρισμό αυτό θα τον δικαιούται μόνο αν η αποχή του από τις σωματικές ηδονές γίνεται για αυτόν πηγή ευχαρίστησης και χαράς. Και κάτι παραπάνω: αν η αποχή του από τις σωματικές ηδονές τού προκαλεί λύπη και δυσαρέσκεια, τότε θα εξακολουθήσει να θεωρείται ακόλαστος.

Σύμφωνα με το δεύτερο παράδειγμα, αυτός που υπομένει με καρτερικότητα τα δεινά (κι οτιδήποτε γενικά έχει μέσα του το στοιχείο του φόβου) κι αυτό του προκαλεί χαρά ή, έστω, δεν του προκαλεί λύπη ή μεμψιμοιρία, είναι ανδρείος. Διότι, αν του προκαλεί λύπη, τότε δεν είναι ανδρείος, αλλά δειλός, κι ας υπομένει τα δεινά. Ότι αυτό ήταν μια βαθιά πίστη του Αριστοτέλη το διαπιστώνουμε κι από τη συχνότητα με την οποία την πρόβαλλε. Σύμφωνα, λοιπόν, με τον Αριστοτέλη, δεν είναι αρκετό να τηρεί κάποιος μια ηθική στάση αλλά, επιπλέον, πρέπει να ευχαριστιέται με τη συμπεριφορά που υιοθετεί. Επομένως, ο φιλόσοφος δεν αναφέρεται στο συνεχή εσωτερικό αγώνα που απαιτείται για την πραγμάτωση των ηθικών αρετών, αλλά υπογραμμίζει ότι αυτές αποτελούν πηγή ευχαρίστησης για τον άνθρωπο. Και σε άλλο χωρίο των «Ἠθικῶν» τονίζει ότι αἱ κατ' ἀρετὴν πράξεις εἶναι ἡδέϊαι και εξηγεί ότι η ζωή των ενάρετων ανθρώπων δεν έχει ανάγκη από καμία πρόσθετη ηδονή, διότι είναι αυτή καθευατή ευχάριστη. Με την παραπάνω σύνδεση ηθικής και συναισθημάτων, διακρίνουμε κάτι από τα πρώτα βήματα της ψυχολογίας, της οποίας θεμελιωτής θεωρείται από πολλούς ο Αριστοτέλης. Η ηθική συνδέεται στενά με συναισθήματα και επιθυμίες (ενώ κάποιες θεωρίες τη σχετίζουν με το διανοητικό κυρίως μέρος του ανθρώπου). Την ίδια ιδέα, ότι δηλαδή αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ λῦπαι επηρεάζουν αποφασιστικά τη ζωή των ατόμων και των κοινωνιών, τη συναντούμε και στον Πλάτωνα: «νόμων δὲ πέρι διασκοπούμενων ἀνθρώπων ὀλίγου πᾶσά ἐστιν ἡ σκέψις πέρι τε

τάς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐν τε πόλεσιν καὶ ἐν ἰδίοις ἔθεσιν». Ο Αριστοτέλης όμως συστηματοποίησε περισσότερο από τον δάσκαλό του την εξέταση των συναισθημάτων, και είδε τα συναισθήματα με λιγότερη, γενικά, αυστηρότητα από εκείνον.

B.2.α. Η αριστοτελική ἔξη είναι έννοια ουδέτερης ποιότητας, μπορεί να έχει θετικό περιεχόμενο, ή να είναι ανάξια λόγου. **Θετικό** είναι το περιεχόμενο της ἔξεως, όταν πετυχαίνει δύο πράγματα:

I. Όταν οδηγεί στην τελείωση το πράγμα ή το ζώο που την κατέχει, όταν δηλαδή του εξασφαλίζει όλες τις προϋποθέσεις για να φτάσει αυτό στη μέγιστη αποτελεσματικότητα (αὐτό εὖ ἔχον ἀποτελεῖ). Πρόκειται για μια ιδανική, μια τέλεια κατάσταση, όπως υποδηλώνεται και από το δεύτερο συνθετικό του ρήματος ἀπο-τελεῖ και συνδέεται, βέβαια, με την άποψη του Αριστοτέλη για την ἐντελέχεια (: σε διάκριση με τα έργα τέχνης που είναι έργα των ανθρώπων, κάθε δημιουργήμα της φύσης έχει μέσα στον ίδιο τον εαυτό του αυτό που ο Αριστοτέλης ονομάζει ἀρχὴν κινήσεως (=αρχή της αύξησής του). Αυτό θα πει πως από τη στιγμή που θα γεννηθεί κάτι από τη φύση, αρχίζει σ'αυτό μια ορισμένη διαδικασία, που, αν δεν εμποδισθεί από ἔξω, θα ακολουθήσει μια από πριν καθορισμένη πορεία. Η πορεία αυτή θα το οδηγήσει στο τέλος του (=στην τελείωσή του). Πολλά βέβαια μπορούν να συμβούν καθ' οδόν, ώστε το φυσικό αυτό ον να μη φτάσει ποτέ στο τέλος του, αυτό όμως δε σημαίνει απολύτως τίποτε ως προς το τέλος που έχει ορισθεί γι' αυτό το ον).

II. Όταν πετυχαίνει τη μέγιστη δυνατή αποτελεσματικότητα (εὖ ἀποδίδωσιν) στο έργο που το υποκείμενο είναι προορισμένο από τη φύση να επιτελέσει. Αυτό στηρίζεται στη βασική θέση του Αριστοτέλη ότι καθετί που δημιουργείται από τη φύση, έχει

να επιτελέσει ένα συγκεκριμένο *ἔργον*: η φύση δε δημιουργεί τίποτε *μάτην*. Η ιδέα αυτή διατρέχει ολόκληρο το έργο του Αριστοτέλη: από τα ζωολογικά και τα κοσμολογικά έργα του ως τα πολιτικά του έργα. Ένα φυσικό ον έχει, επομένως, πραγματοποιήσει, κατά τον Αριστοτέλη, το τέλος του, (=έχει φτάσει στο τέλος του), όταν έχει επιτελέσει το *ἔργον* που του έχει ανατεθεί από τη φύση.

Συμπερασματικά, όταν η ἔξη πετυχαίνει αυτά τα δύο, αποκτά θετικό περιεχόμενο, καλλιεργεί την αρετή και ταυτίζεται μαζί της. Αν όμως οι ἔξεις είναι αντίθετης ποιότητας, τότε οδηγούν προς το μέρος της αντίθετης έννοιας προς την αρετή, δηλαδή προς την κακία. (Βέβαια, το I και το II δεν είναι, στην ουσία, δυο διαφορετικά πράγματα αλλά μια ενιαία διαδικασία που τη χαρακτηρίζει η λογική συνέχεια. Θα μπορούσε λοιπόν να λέει: *πᾶσα ἀρετή, οὔ ἂν ἦ ἀρετή, εὖ ἔχον αὐτό ἐπιτελεῖ τό ἔργον αὐτοῦ εὖ ἀποδιδούσα*. Ο φιλόσοφος, όμως, χρησιμοποιώντας τη συμπλεκτική σύνδεση (τε-καί) επιλέγει να διαχωρίσει τις δυο εκφάνσεις της ενιαίας αυτής διαδικασίας για να περιγράψει αναλυτικότερα την αρετή και να οδηγηθεί στην πλήρη κατανόησή της).

Φυσικά, οι συνέπειες της αρετής στρέφονται τόσο στο υποκείμενο, όσο και στο έργο του υποκειμένου, καθώς το υποκείμενο και το έργο του αποτελούν μια ενότητα, ένα σύνολο αδιάσπαστο. Έτσι, αν η αρετή οδηγήσει το υποκείμενο στην τελείωση, αυτό κατ'επέκταση σημαίνει ότι θα το τροφοδοτήσει και με τη μέγιστη δυνατή ενέργεια, ώστε να επιτελέσει με τη μέγιστη αποτελεσματικότητα το έργο που του ανέθεσε η φύση.

B.2.β. Χαρακτηριστική είναι η επανάληψη του επιρρήματος *εὖ* στο παραπάνω απόσπασμα αλλά και η επιλογή του αντίστοιχου επιθέτου *ἀγαθός* στην ενότητα. Τόσο το επίρρημα όσο και το

επίθετο είναι λέξεις που συνδέονται στενά με την έννοια της αρετής. Η επανάληψη του επιρρήματος εὖ και του επιθέτου ἀγαθός σε όλα τα «Ἠθικά» τονίζει τον ενάρετο χαρακτήρα που πρέπει να έχει το υποκείμενο της αρετής αλλά και το έργο του. Λειτουργεί δηλαδή εμφαντικά στην υπόμνηση των δύο κύριων στοιχείων της αρετής, των συνεπειών της στο υποκείμενό της και στο έργο του. Καθόλου τυχαία δεν πρέπει να θεωρηθεί η επιλογή του επιθέτου ἀγαθός για τον άνθρωπο, το οποίο έχει ηθικό περιεχόμενο, ενώ το εὖ έχει αντικειμενικότερο χαρακτήρα. Στην περίπτωση του ανθρώπου η αρετή δηλώνει ενδεχομένως («ἂν εἴη») την ἔξιν με την οποία ο άνθρωπος γίνεται ἀγαθός και οδηγείται στην επιτέλεση ηθικών πράξεων. Ας σημειώσουμε ότι για τα άλλα όντα χρησιμοποίησε την επαναληπτική αντωνυμία «αὐτοῦ», ενώ για τον άνθρωπο την αυτοπαθητική «ἑαυτοῦ», δείχνοντας ότι το έργο του ανθρώπου είναι προϊόν της δικής του βούλησης και δεν ορίζεται από παράγοντες εξωτερικούς, αλλά από αυτόν τον ίδιο. Για την περίπτωση του ανθρώπου το επίθετο «ἀγαθός» παίρνει τη θέση του «σπουδαῖος», γιατί εδώ πια έχουμε να κάνουμε με την ηθική αρετή.

B.3. πᾶσα --> οὐδεμία

εὖ --> κακῶς

τούς πολεμίους --> τούς φίλους

ἀρετή --> κακία

φανερὸν --> ἄδηλον

B.4. Για την απάντηση βλέπε εισαγωγή σχολικού βιβλίου σελ. 139 από «Πριν από όλα...» έως «...ηθικές και διανοητικές».

Αδίδακτο κείμενο

Γ1. Μετάφραση:

Με δυο λόγια λοιπόν, πρέπει να αποφεύγετε όλες τις ντροπές, άνδρες Αθηναίοι, και περισσότερο από όλα αυτό. Γιατί; Διότι γενικά από τη φύση ο φθόνος είναι απόδειξη κακού χαρακτήρα και δεν υπάρχει δικαιολογία με την οποία, όποιος έχει αυτό το πάθος, θα μπορούσε να συγχωρηθεί. Έπειτα δεν υπάρχει και ντροπή από την οποία απέχει η πατρίδα μας μακρύτερα από το να φαίνεται ότι είναι φθονερή, αν και απέχει από όλα τα αισχρά. Παρατηρήστε λοιπόν πόσο μεγάλες αποδείξεις υπάρχουν γι' αυτό. Πρώτα-πρώτα εσείς μόνοι από όλους τους ανθρώπους εκφωνείτε δημόσια λόγους επιταφίους προς τιμήν όσων έπεσαν στον πόλεμο (και στις δημόσιες ταφές), με τους οποίους εξυμνείτε τα κατορθώματα των γενναίων ανδρών. Βεβαίως, το ενδιαφέρον αυτό είναι χαρακτηριστικό ανθρώπων οι οποίοι εκτιμούν την αρετή και όχι ανθρώπων που φθονούν αυτούς που τιμούνται εξαιτίας της.

Γ2α. σημεία

προφάσει

τυχεῖν

θεώρησον

πείσοιτο

ἀπόσχης

πρότερον

ᾧ

κοσμῶνται

βέλτιστα/κράτιστα/ἄριστα

Γ2β.

κακίας: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός ως γενική αντικειμενική στο σημείον.

δι' ἧν: εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του αναγκαστικού αιτίου στο ἄν τύχοι.

τοῦτο : αντικείμενο στη μετοχή ὁ πεπονθώς.

ὅτου: γενική της αφετηρίας στο επίρρημα πορρωτέρω.

ἀπάντων: ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός, λειτουργεί ως κατηγορηματικός προσδιορισμός στο αἰσχροῶν.

ἀπέχουσα: επιρρηματική εναντιωματική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο (ἡ πόλις) του ρήματος ἐστί.

ἀνθρώπων: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός ως γενική διαιρετική στο μόνοι.

δημοσία: επιρρηματικός προσδιορισμός, δοτική του τρόπου στο τοῖς τελευτήσασι.

ἀνδρῶν: ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός ως γενική κτητική στο ἔργα.

ζηλούντων: ουσιαστικοποιημένη επιθετική μετοχή, ως γενική υποκειμενική στο τούπιτήδευμα .

Γ3α. Δεῖ δέ πάντα μέν ὡς ἔπος εἰ πεῖν ὄνειδη φεύγειν ὑμᾶς.

Γ3β. Ὁ ρήτωρ ἔγνω ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι πρῶτον μέν μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι δημοσία [καὶ ταῖς ταφαῖς ταῖς δημοσίαις] ποιοῖεν λόγους ἐπιταφίους.

Ὁ ρήτωρ ἔγνω τούς Ἀθηναίους πρῶτον μέν μόνους τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι δημοσία [καὶ ταῖς ταφαῖς ταῖς δημοσίαις] ποιεῖν λόγους ἐπιταφίους.

Ὁ ῥήτωρ ἔγνω τοὺς Ἀθηναίους πρῶτον μὲν μόνους τῶν_πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ τοῖς τελευτήσασι δημοσίᾳ [καὶ ταῖς ταφαῖς ταῖς δημοσίαις] ποιοῦντας λόγους ἐπιταφίους.

**Από τον κλασικό τομέα του φιλολογικού τμήματος των
Φροντιστηρίων Πουκαμισάς Ηρακλείου συνεργάστηκαν:
Σ. Αναγνωστάκη, Ε. Αποστολάκη, Ε. Μαζοκοπάκη, Μ. Παγωμένου,
Χ. Πυργιανάκη, Μ. Σφακιανάκη**

